

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 80/20

Møtedato: 27.08.2020

Dato: 18.08.2020

Arkivsaksnr: 2019/23315

Gjennomstrømming i bachelorprogrammene

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

Styresak 66/19 [Etatsstyringsmøte 2019](#)

Saken gjelder:

Kunnskapsdepartementet har gjennom flere år påpekt i etatsstyringsdialogen at UiB over år har hatt en vedvarende lav prosentandel studenter som gjennomfører bachelorstudiene på normert tid (3 år). Siden 2012 har gjennomføringsgraden ligget stabilt på 34-37 prosent. Til sammenligning fullfører ca. 49 prosent av alle studentene nasjonalt en treårig utdanning innenfor den avsatte tiden.

Tiltak har blitt iverksatt en rekke ganger og på flere nivå, men har så langt ikke vist seg å gi noen varige og overførbare effekter. Gode effekter på enkeltprogram har ikke ført til merkbar bedring på institusjonsnivå. Kunnskapsdepartementet ba derfor UiB utarbeide en nærmere problembeskrivelse/analyse av årsakene. Denne skal igjen legges til grunn for utvikling av tiltak ved institusjonen og videre etatsstyringsdialog med departementet.

I denne saken gis en oversikt over status og planer for videre arbeid med å bedre gjennomstrømmingen i bachelorprogrammene.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar saken til orientering og ber om at arbeidet fortsetter i tråd med de fremlagte planer.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

18.08.2020/Svein Jarle Nymark/Eirik Dalheim/Christen Soleim (avd. dir.)

Vedlegg:
1. Saksframstilling

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
80/20

Møtedato:
27.08.2020

Arkivsaksnr:
2019/23315

Gjennomstrømming i bachelorprogrammene

Bakgrunn

Gjennomstrømming i studieprogrammene, og da spesielt på bachelornivå, er et hovedfokus i studiekvalitetsarbeidet ved UiB. Etter styringsdialogen med departementet i 2019 har det vært arbeidet både kvantitativt og kvalitativt for å avdekke hvilke faktorer som bidrar til og motvirker at studenter gjør seg ferdig med utdanningen innen normert studietid. Dette arbeidet videreføres på et bredere grunnlag i 2020, ikke minst for å inkludere det pedagogiske perspektivet og fagmiljøene. Arbeidet skal resultere i et kunnskapsgrunnlag om temaet, og en tiltaksplan basert på dette.

Gjennomstrømming i bachelorprogrammene nasjonalt

Bachelorprogrammene i Norge kan ses som plassert på en akse der ytterpunktene er de rene profesjonsutdanningene på den ene siden, og de frie utdanningene på den andre. Sentrale karakteristika skiller disse fra hverandre.

	Frie utdanninger	Profesjonsutdanninger
Andelen obligatoriske emner	Kun deler av programmet er obligatorisk	Mange obligatoriske emner, ofte med en fastsatt rekkefølge emnene må tas i
Frihet i valg av emner og spesialisering	Studenten har stor frihet til å velge emner og spesialisering innenfor et definert sett	Fastlagt løp med lite valgmulighet
Bruk av frie studiepoeng	Studenten kan fritt benytte eksterne emner på inntil 30-60 studiepoeng i graden	Liten eller ingen mulighet til å bruke eksterne emner i graden
Når i løpet emner skal tas	Frihet til å flytte emner mellom semester	Emner ofte låst til år og semester, og må tas i bestemt rekkefølge

Tabell 1 Karakteristika ved profesjonsutdanninger og frie utdanninger

Et gjennomgående trekk i sektoren er at gjennomføringen er betydelig bedre i spissede profesjonsstudier enn i frie utdanninger. Dette innebærer at institusjoner med høy andel av profesjonsstudier også har betydelig bedre gjennomstrømming, noe som til en viss grad forklarer forskjellene mellom breddeuniversitetene og høgskolene.

En gjennomgang av gjennomføringen for noen sentrale fagområder er gitt i tabellen under. Vi ser her at en rekke profesjonsutdanninger har gjennomføringsgrad på over 60 prosent, mens allmennfagene MN, SV og HF er betydelige lavere og under snittet. Der frie utdanninger gir

studenten gode muligheter til mobilitet mellom studieprogram og institusjoner, vil en profesjonsutdanning langt på vei hindre denne muligheten: En student kan ikke uten videre ta med seg 60 studiepoeng fra sykepleierutdanningen og bruke denne i en annen profesjonsutdanning.

Tabell 2 viser gjennomføring på normert tid for en del fagområder. Alle tall er nasjonale, men det skiller på om studenten kan endre lærested underveis i studiet (gjennomføring uavhengig av institusjon), eller om studiet må fullføres på samme institusjon som de opprinnelig ble tatt opp (gjennomføring på samme institusjon). Et trekk er at mens få av profesjonsstudentene bytter lærested underveis, er andelen i de friere utdanningene noe høyere. Studentene har en frihet til å ta med seg studiepoeng fra et lærested til et annet, og bruker disse i det nye studieprogrammet.

Studium	Gjennomføring uavhengig av institusjon			Gjennomføring på samme institusjon		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Sosionomutdanning	71 %	72 %	71 %	61 %	62 %	71 %
Bioingeniørutdanning	61 %	67 %	69 %	61 %	66 %	68 %
Vernepleierutdanning	64 %	69 %	69 %	64 %	69 %	68 %
Barnevernpedagogutdanning	68 %	69 %	68 %	68 %	69 %	68 %
Fysioterapiutdanning	70 %	61 %	67 %	68 %	59 %	65 %
Sykepleierutdanning	59 %	61 %	63 %	59 %	61 %	63 %
Faglærerutdanning	63 %	68 %	64 %	61 %	67 %	62 %
Tannpleierutdanning	64 %	56 %	63 %	64 %	56 %	62 %
Ingeniørutdanning	51 %	51 %	51 %	51 %	50 %	50 %
Snitt	47 %	48 %	49 %	41 %	45 %	47 %
Samfunnsvitenskap	40 %	40 %	43 %	34 %	35 %	40 %
Matematisk-naturvitenskapelige fag	37 %	37 %	38 %	33 %	34 %	35 %
Historisk-filosofiske fag	33 %	33 %	33 %	27 %	29 %	31 %

Tabell 2 Gjennomføring på normert tid, utvalgte utdanninger 2017 – 2019, nasjonalt (Kilde: DBH)

For fagområdene samsvarer resultatene med funn gjort av SSB, som peker på at fellesfaktorer for fagfeltene hvor studenter er best til å fullføre, er at de består av studier som ofte leder frem til en bestemt yrkestittel, som for eksempel sykepleier- og politiutdanningen. I slike studier er store deler av undervisningen gjerne obligatorisk, studentene får tett oppfølging fra sin utdanningsinstitusjon, og studiene er i større grad relatert til studentenes fremtidige yrke. Disse elementene kan skape større motivasjon blant studentene til å fullføre på normert tid, sammenliknet med studenter på andre fagfelt.

Påstanden forsterkes dersom vi ser på fagfeltene hvor studentene er dårligst til å fullføre. I humanistiske og estetiske fag, samt i økonomiske og administrative fag, er undervisningsaktiviteter i mindre grad obligatoriske. Tett oppfølging er heller ikke en integrert del av studiet, og studentene står ofte friere til å organisere egen studiehverdag. Dersom dette oppleves som krevende, kan det være lett å bruke lengre tid på å gjøre seg ferdig med studieprogrammet man starter på.

Den lave gjennomstrømmingen i disse fagområdene er ikke unikt for UiB, vi ser de samme trekkene ved de andre BOTT-universitetene. Det er først og fremst innenfor samfunnsvitenskap UiB skiller seg ut i positiv retning.

Lærested	Historisk-filosofiske fag			Samfunnsvitenskap			Matematisk-naturvitenskapelige fag		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
UiB	27 %	25 %	26 %	38 %	33 %	38 %	34 %	36 %	33 %
NTNU	31 %	30 %	31 %	25 %	29 %	27 %	33 %	33 %	36 %
UiO	24 %	25 %	29 %	32 %	34 %	40 %	29 %	33 %	33 %
UiT	30 %	23 %	23 %	25 %	31 %	30 %	37 %	31 %	35 %
Snitt (BOTT)	27 %	26 %	28 %	32 %	32 %	35 %	32 %	33 %	34 %

Tabell 3 Gjennomføring på normert tid for utvalgte utdanninger, bachelor, 2017-2019 (Kilde: DBH)

Motstykket til gjennomføring er frafall, og det er vanlig å skille mellom to typer:

- Frafall fra en institusjon, bytte av studiested (transfer)
- Frafall fra høyere utdanning uten gradsopnåelse (dropout)

Forskning fra NIFU har vist at bakgrunnsvariabler som alder, kjønn, karakterer fra videregående skole, studieområde og foreldres utdanningsnivå har en innvirkning på dropout, men i liten grad på bytte av studiested. Yngre studenter, bedre karakterer, og foreldre som selv har høyere utdanning minsker risikoen for at studenten forlater høyere utdanning uten en grad.

Tilsvarende har studentenes egne målsettinger og motiver, valg og grunner for å velge høyere utdanning mye å si for transfer, men er uten betydning for dropout. Studenter som begynner på et studium på grunn av at de ikke visste hva de ellers skulle gjøre har mye større risiko for å bytte studium og studiested.

Studentenes egen innsats er den faktoren som påvirker både dropout og transfer, det vil si at studenter som stiller forberedt og er aktive gjennom å stille spørsmål og delta i undervisningen har lavere risiko både for dropout og transfer.

Gjennomføring ved UiB

For institusjonen totalt har gjennomføringen de siste årene ligget stabilt på 34-37 prosent, med unntak av 2019 hvor den var 38 prosent. Dette er på noe høyere enn snittet ved UiO (30-35), men betydelig under snittet i sektoren. Siden fokus i denne saken er de treårige utdanningene, omtales ikke Fakultet for kunst, musikk og design. Dels fordi utdanningen i utøvende musikk er fireårige, og dels fordi de treårige kunst- og designutdanningene utmerker seg med svært høy gjennomføringsgrad (over 75 prosent). Heller ikke utdanningen ved Det juridiske fakultet omtales, da dette er en femårig integrert utdanning.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
HF	27 %	24 %	25 %	27 %	27 %	27 %
MN	33 %	38 %	33 %	34 %	36 %	33 %

MED	48 %	54 %	50 %	54 %	59 %	63 %
PS	42 %	42 %	47 %	50 %	49 %	64 %
SV	38 %	42 %	37 %	39 %	34 %	39 %
UiB	35 %	37 %	35 %	37 %	35 %	38 %
Nasjonalt	38 %	39 %	45 %	47 %	48 %	49 %

Tabell 4 Gjennomføring på normert tid i bachelorutdanningene (B3), 2014 – 2019, UiB og nasjonalt (Kilde: DBH)

Det er klare forskjeller på fakultetsnivå. Det medisinske og det psykologiske fakultetet utmerker seg med å ha klart høyest gjennomføringsandel, mens det humanistiske fakultet ligger lavest, som er i tråd med de funnene vi har nasjonalt.

Tall fra Studiebarometeret viser også at det er studenter ved HF som bruker minst tid på studiene, både totalt og egenstudier. Dersom vi ser dette i sammenheng med betydningen av studentenes egeninnsats for å motvirke dropout/transfer, kan dette være en medvirkende årsak til den lave gjennomføringen.

Fakultet	Egenstudier¹	Organiserte læringsaktiviteter²	Total tidsbruk
HF	14,6	9,5	24,1
MN	21,0	13,5	34,5
MED	26,0	15,0	40,9
SV	17,0	11,7	28,6
PS	23,3	6,5	29,7

Tabell 5 Tidsbruk blant studenter på bachelorstudier ved UiB, 2019 (Kilde: Studiebarometeret/NOKUT)

Men vi kan også se store forskjeller mellom studier på et enkelt fakultet, og på et enkelt studieprogram fra år til år. Tabellen under viser gjennomføringsandelen på et utvalg program som har det til felles at kullstørrelsen er relativt stabil, og på et høyt nivå (75+ studenter per kull).

Fakultet	Studieprogram	Kull					Snitt
		2013	2014	2015	2016		
HF	Bachelorprogram i engelsk	23 %	22 %	21 %	11 %	20 %	
	Bachelorprogram i historie	28 %	35 %	30 %	33 %	31 %	
MN	Bachelorprogram i biologi	36 %	28 %	25 %	40 %	32 %	
	Bachelorprogram i geovitenskap	59 %	60 %	59 %	47 %	57 %	
SV	Bachelorprogram i sammenliknende politikk	44 %	49 %	44 %	53 %	48 %	
	Bachelorprogram i sosiologi	27 %	40 %	31 %	35 %	34 %	

Tabell 6 Gjennomføring på normert tid (prosentandel), utvalgte program, 2013-2016

¹ Lese pensum, gjøre oppgaver, delta i kollokvier og annet gruppearbeid, etc.

² Læringsaktiviteter organisert av institusjonen (inkludert all undervisning og veiledning, samt praksis hvis relevant)

Forskjellen mellom f.eks. sammenliknende politikk og sosiologi, eller geovitenskap og biologi, kan ikke forklares på bakgrunn av studiets oppbygging, her er det for mange likhetstrekk:

- Studiene har lik oppbygging av innføringssemester
- De har tilsvarende andel obligatoriske emner
- Det er krav om 60 frie studiepoeng i graden
- Utveksling inngår som et valg i alle studieprogrammene

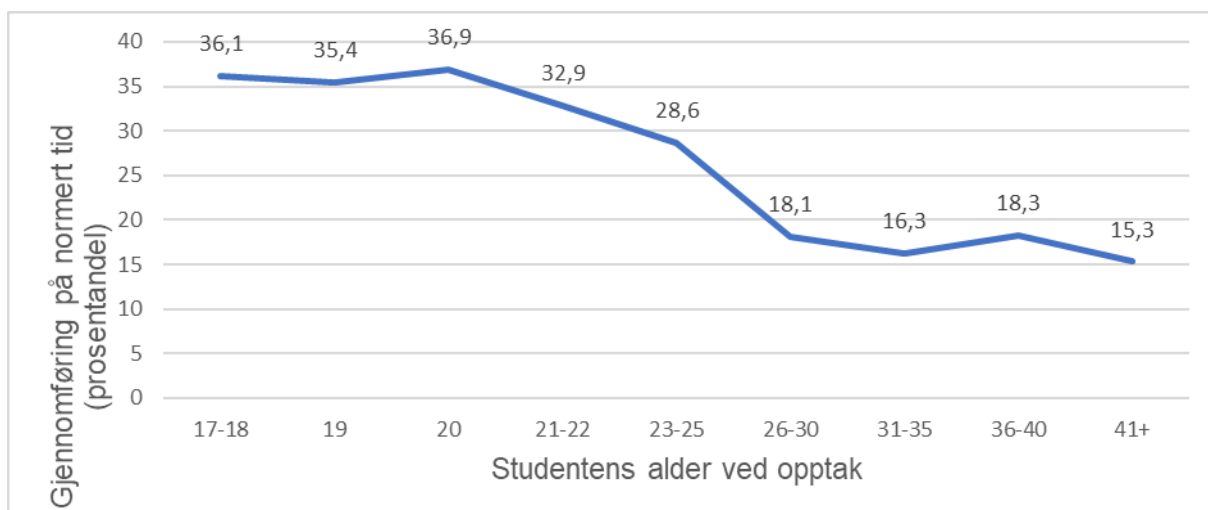
I en undersøkelse av studenter som startet på et bachelorprogram ved UiB i perioden 2008-2016 kan vi se at både alder, kjønn og karakterpoeng fra videregående skole har innvirkning, i tråd med hva vi forventer basert på nasjonale funn.

På tvers av fakultet, har kvinner en betraktelig høyere sannsynlighet for å gjennomføre studiet på normert tid. Totalt for perioden er forskjellen på rundt ni prosentpoeng.

Fakultet	K	M	Totalt
HF	31 %	25 %	28 %
MED	57 %	33 %	54 %
MN	42 %	30 %	35 %
PS	49 %	40 %	47 %
SV	44 %	36 %	40 %
Totalt	40 %	31 %	36 %

Tabell 7 Gjennomføringsandel på B3 fordelt på kjønn, aggregerte data 2008-2016

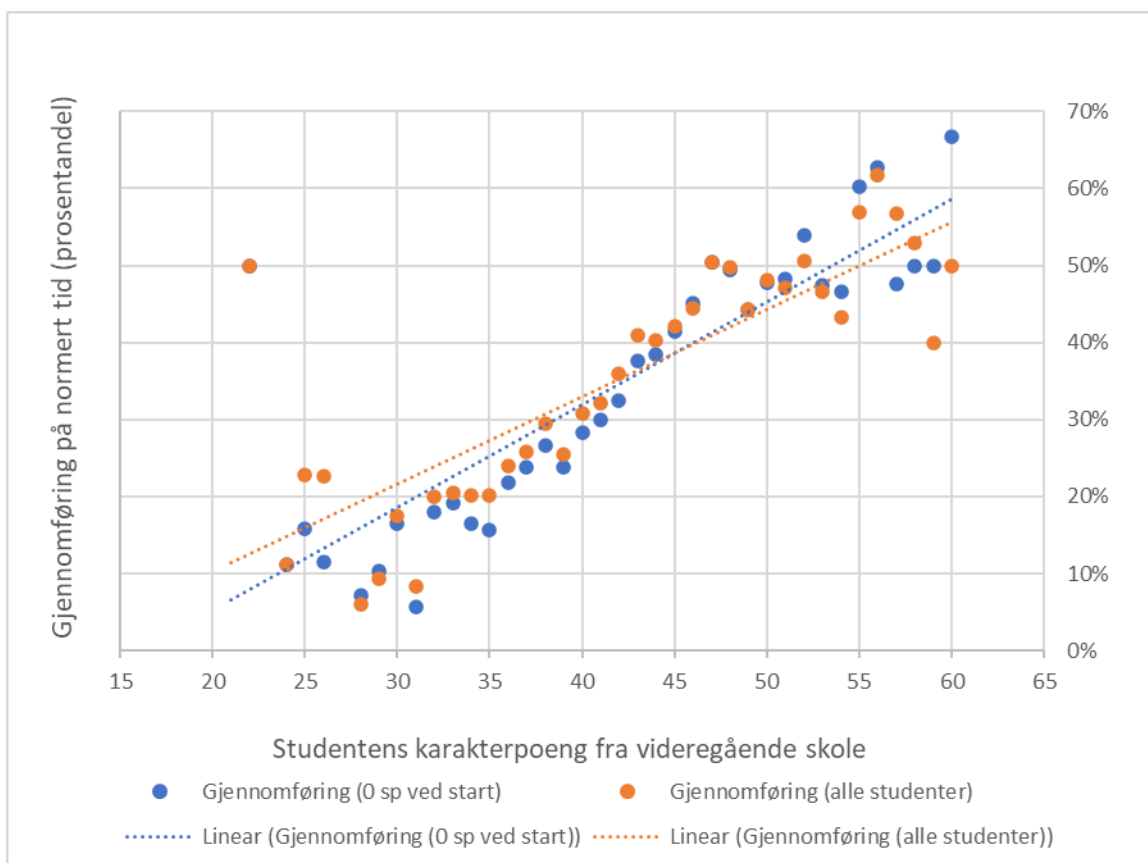
På samme måte har studenter under 25 år en langt høyere grad av gjennomføring enn eldre studenter.

Figur 1 Gjennomføringsandel (normert tid) og søkers alder og interne studiepoeng ved start. Søkere uten interne studiepoeng ved studiestart.

Noe av forklaringen kan ligge i at eldre studenter er i en annen livssituasjon enn yngre (familie, arbeidsforhold, etc.), og det kan også være at eldre studenter ser på utdanningen som et ledd i videreutdanning hvor det å ta enkeltemner eller deler av studiet er intensjonen mer enn å fullføre en grad.

Karakternivået fra videregående skole spiller også inn på andelen som gjør seg ferdig på tilmålt tid, uavhengig av om vi ser på studenter med eller uten interne studiepoeng ved studiestart. Ytterpunktene kan til en viss grad forklares ved at studenter med lave karakterer ikke kommer inn på studier med høye karaktersnitt, og som oftest starter på studier som slipper inn alle kvalifiserte (som gjerne er de frie utdanningene). Vi ser likevel at en gjennomføringsandel på UiB-snitt (34-37 prosent) først nås for søkere med over 40 karakterpoeng (over 4,0 i snitt).

Figur 2 Studenters karakterpoeng ved opptak og gjennomføringsandel (normert tid). Alle studenter og studenter med 0 studiepoeng ved studiestart, aggregerte data 2008-2016

Overordnet sitter vi igjen med et bilde som viser at det på institusjonsnivå er sammenheng mellom alder, kjønn og karakterer, og andelen studenter som gjennomfører på normert tid. Likevel ser vi tydelige forskjeller på programnivå, selv der for eksempel karakterkravet for å komme inn er nokså likt, og fordelingen på alder og kjønn er relativt lik. Svaret kan være å finne i årsaker som ligger i den enkelte students motivasjon og motiv for å søke høyere utdanning. Dette er data som vi per i dag ikke har, men hvor vi må spørre studentene som starter direkte.

Betydningen av en god start på studiet

Problematikken rundt gjennomføringen i bachelorstudiene ved UiB hviler på et tilsynelatende paradoks. Vi har sett at gjennomføringsandelen ikke har vært over 40 prosent. Men dersom vi kun ser på de som faktisk oppnår en bachelorgrad, vil omtrent 75 prosent gjøre dette innen normert tid. Sagt på en enkel måte: Dersom en student fullfører en bachelorutdanning ved UiB, har de med stor sannsynlighet gjort det i løpet av tre år.

Bakgrunnen her er et høyt frafall i løpet av det første studieåret. Av bachelorstudentene tatt opp i perioden 2014-2018 har rundt en tredjedel av hvert kull sluttet på programmet etter ett år.

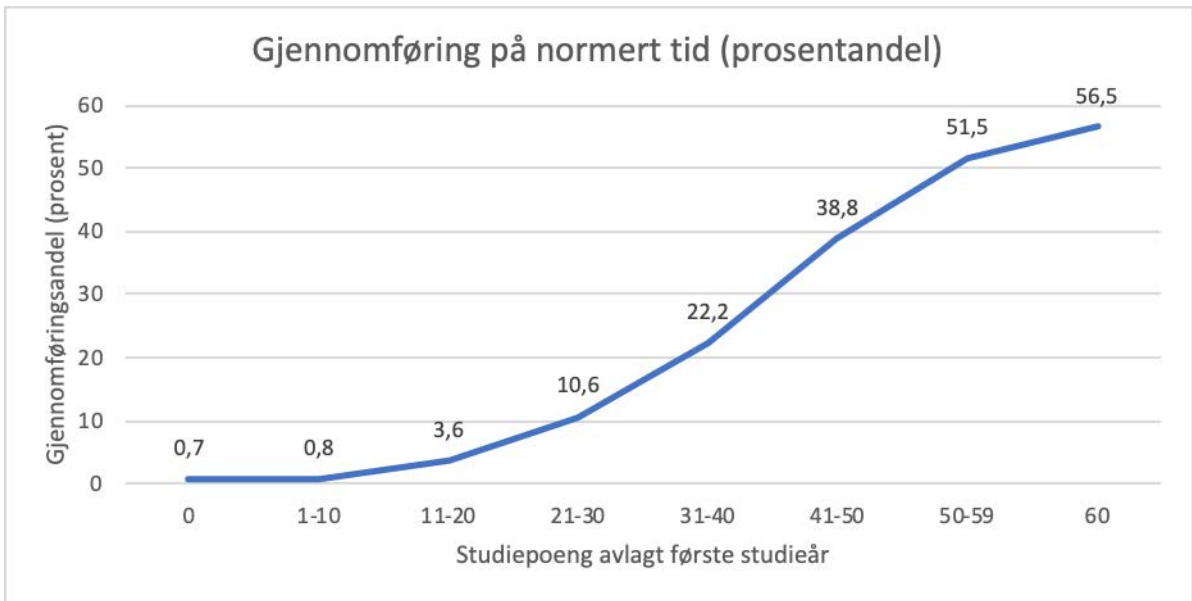
	2014	2015	2016	2017	2018
HF	44 %	38 %	39 %	39 %	43 %
MN	33 %	29 %	31 %	30 %	31 %
MED	29 %	27 %	26 %	27 %	20 %
PS	35 %	34 %	30 %	34 %	27 %
SV	34 %	40 %	40 %	32 %	35 %
UiB	36 %	35 %	35 %	33 %	34 %

Tabell 8 Frafall fra studieprogram etter første studieår, 2014-2018 (Kilde: STAR)

For perioden mellom 2014 og 2018 utgjør dette frafallet ca. 4500 studenter. Dersom vi ser hvor disse studentene befinner seg ett år etter studiestart, vil de ha delt seg i to omtrent like store grupper. Halvparten har gått over til et annet program ved UiB, mens resten ikke lenger er student ved institusjonen. Av de som fortsatt er her har ca. 65 prosent begynt på et nytt bachelorprogram, de fleste på annet program ved det samme fakultetet: Totalt har over 40 prosent av den interne mobiliteten skjedd innenfor et fakultet, fra et bachelorprogram til et annet.

I seg selv trenger ikke en slik mobilitet være problematisk, men det er viktig at studentene kan benytte studiepoengene de allerede har avlagt det første året i den nye graden. Ved overgang til mer profesjonsrettede program vil dette være vanskelig.

UiBs studentdata viser også en klar sammenheng mellom antallet studiepoeng en student avlegger første studieår, og andelen som gjør seg ferdig med studiet på normert tid. Blant studentgruppen som avlegger mellom 21 og 30 studiepoeng første år er andelen som gjennomfører på normert tid kun 11 prosent. Tilsvarende er den hele 57 prosent for de som tar full studieprogresjon (60 studiepoeng). Starten på studiet har altså stor betydning for gjennomstrømmingen.

Figur 3 Andelen som gjennomfører B3-studiet innenfor normert tid, fordelt på antall studiepoeng avlagt første år. Kilde: FS

Studenter som avlegger få studiepoeng er også jevnt over oppmeldt i et mindre antall emner enn det som tilsvarer normal progresjon. Dette samsvaret mellom plan og gjennomføring kan være en indikator på at det finnes en gruppe som kun ønsker å avlegge deler av et studium. Dette peker igjen på at vi ikke vet nok om studentenes intensjon når de starter på studiet.

De senere år er det gjort flere tiltak som skal bedre gjennomføringsgraden, blant annet oppfølging av tiltakene som går fram av handlingsplan for kvalitet i utdanning og opprettelse av UiB Læringslab. I tillegg har og av virksomheten ved vår første SFU, bioCEED som startet i 2014, hatt betydning for arbeidet med studiekvalitet i bredden av UiBs fagmiljø.

I tråd med det vi vet om hvor viktig første året er, har konkrete tiltak i første rekke blitt rettet inn mot de nye studentene.

- Opptak og mottak. Det legges betydelige ressurser i å sikre overgangen fra søker til student (onboarding) så smertefri som mulig. De nye studentene får tilbud om deltakelse i faddergrupper, og det legges vekt på å sikre sosial og faglig integrasjon tidlig i studiet. For høstens mottak får de blant annet tilgang til sosiale kanaler i Teams, hvor de kan få hjelp av medstudenter, mentor, fadder og administrativt ansatte. Emneoppbyggingen i første semester forenkles og systemene for semesterregistrering og oppretting av studentkonto forbedres.
- Mentorordning for å sikre raskere og bedre faglig og sosial integrering av studentene i studiemiljøet, og bedre studentenes mestring i studiene og de faglige utfordringene de møter.
- Digitalisering og forenkling av den studieadministrative saksbehandlingen, for å frigjøre tid for studentene til å fokusere om studiene, og for studieveilederne til å kunne fokusere mer på oppfølging av enkeltstudenter.
- Kompetansehevingsprogram for studieveilederne for å gi veilederne kunnskap til å gi god studentoppfølging og styrke studentenes muligheter for å lykkes med studiene.

De siste par årenes innsats for å øke studiekvalitet og gjennomføring vises likevel ikke i tallene over kandidatproduksjon, fordi studentene ikke er ferdige med studiene ennå. Antallet studiepoeng en student gjennomfører det første året har imidlertid økt i perioden fra 2016.

For studenter som startet i 2019 ser vi en markant økning i antallet studiepoeng de har avlagt. Dette må naturlig nok ses i lys av den spesielle studiehverdagen de har hatt våren 2020. Det er likevel gledelig å se at studentene til tross for utfordringene har opprettholdt progresjonen.

	2016	2017	2018	2019
Studiepoeng første år	39,5	40,8	41,3	43,6 (foreløpig)

Tabell 9 Snitt studiepoeng avlagt første år etter opptak, bachelorkull 2016-2019

Videre oppfølging i 2020

Det høye programfracfallet det første året, i kombinasjon med sammenhengen mellom studiepoengproduksjon første år og gjennomføring, kan tyde på at en vesentlig forklaringsfaktor er studentenes egen intensjon ved å starte på studieprogrammet – og motivasjon til å gjennomføre studiet. Dersom en ukjent andel studenter ikke har intensjon om å fullføre studiet, men kanskje kun ta deler av det, vil dette nyansere bildet.

Dette vil ikke gjøre det totale problemet mindre, siden det betyr at studenter uten planer om å gjennomføre opptar studieplasser på gradsprogrammene. Samtidig må det i større grad sikres at studenter som ønsker å fullføre får hjelp til dette, når de trenger det. Målet må være å fange opp studentene på et tidlig tidspunkt der det er mulig å stanse fall i progresjon og frafall.

Høsten 2020 planlegges det derfor en todelt undersøkelse til nye studenter, en ved starten av semester (september) og en mot slutten (november/desember). Den første har som mål å avdekke nye studenters motivasjon og intensjon med å starte på studiet. Noen sentrale spørsmål er:

- Planlegger de å fullføre studiet, eller er det planen kun å ta deler?
- Vil de følge full studieprogresjon eller studere på deltid?
- Grad av indre og ytre motivasjon (f.eks. interesse for faget vs. karrieremuligheter)

Den andre undersøkelsen skal kartlegge faglig og sosial tilhørighet og deltakelse blant de nye studentene:

- Har de fått tilbud om gruppeundervisning og/eller mentorordning, og har de benyttet seg av dette?
- Deltar de i organiserte aktiviteter innenfor eller utenfor studiemiljøet, eller omgås de medstudenter på fritiden?
- Har studieplanene endret seg i løpet av det første semesteret?

Samtidig ønsker vi gjennom disse undersøkelsene å få vite om studentene er i et arbeidsforhold, har omsorg for barn og om de har tidligere utdanning siden dette er ytre variabler som kan påvirke graden av gjennomføring på normert tid.

Undersøkelsen vil gi et viktig øyeblikksbilde av hva planene, intensjonen og motivasjonen til 2020-kullet var ved starten av studiet.

Samtidig er det viktig å se den strukturelle siden av utfordringen. Det er enkeltprogram som utmerker seg med god gjennomføring, og her ønsker prosjektgruppen å gå i dialog med fagmiljøene for å forstå hvilke faktorer som har vært avgjørende. Dette kan være:

- Bruk av mer studentaktive undervisnings- og vurderingsformer
- Omfang av tilbakemeldinger til studentene og obligatorisk aktivitet

- Oppbyggingen av studieprogrammet
- Andre lokale tiltak som er gjort (faglige og sosiale)

Målet med prosjektet er å gi fakultetene et grunnlag for å systematisk sette i verk prosesser for å forbedre gjennomføringen, samtidig som det gir fakultetene mulighet til å vurdere effekten av tiltakene som er gjort.

Gjennomføring som effektivitetsmål

For utdanningssektoren er andelen studenter som gjennomfører studiet på normert tid en viktig indikator på kvalitet, målt som effektivitet. Det er likevel viktig å påpeke at det ikke er den eneste indikatoren, eller den eneste måten å forstå kvalitet på. Utdanningenes relevans er en av flere andre måter å forstå kvalitet på, og arbeidet med å øke arbeidslivsrelevansen i studiene vil kunne synliggjøre sammenhengen mellom utdanning og videre yrkeskarriere, og på den måten styrke gjennomføringen.

UiB har også et handlingsrom som setter begrensninger. Et mer selektivt opptak ville medført at studentene som tas opp har bedre karakterer fra videregående skole og dermed bedre forutsetninger for å fullføre høyere utdanning. Samtidig har vi ansvar for å fylle de studieplassene vi er tildelt, i tråd med samfunnets syn om at høyere utdanning er et gode som skal være tilgjengelig for flere enn de få utvalgte.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

I Kunnskapsdepartementets etatsstyringsbrev i 2020 berømmes UiB for sitt arbeide med studiekvalitet. Det pekes blant annet på at «UiB selv tar tak i utfordringer de peker på». Samtidig vises det til dårlig gjennomføring i studieprogrammene.

Nasjonalt er det en klar tendens at institusjoner med treårige profesjonsutdanninger (ingeniør, sykepleie, osv.) har en større grad av gjennomføring enn de klassiske breddeuniversitetene. Dette samsvarer med funn gjort av SSB, der graden av obligatorisk undervisning og tett oppfølging av studentene er et kjennetegn for de studiene med best gjennomføring.

UiBs studentdata viser imidlertid klar sammenheng mellom økt effektivitet, målt i antall studiepoeng per student første studieår, og økning i kandidatproduksjon. Blant studentgruppen som avlegger mellom 21 og 30 studiepoeng første år er andelen som gjennomfører på normert tid for eksempel kun 11 prosent. Tilsvarende er den hele 57 prosent for de som tar full studieprogresjon (60 studiepoeng). Starten på studiet har altså stor betydning for gjennomstrømmingen. Det har vært igangsatt ulike tiltak med fokus på studentenes første semester og de siste årene har også studiepoeng per student økt det første studieåret.

Undersøkelser viser likevel at det er betydelig forskjeller i gjennomføring mellom fag innenfor samme nivå og fakultet, til tross for tilsynelatende samme undervisningsmodell, undervisningsmengde og tiltak for bedre gjennomføring. Forskjellene synes også å være vedvarende over tid. Det vil være aktuelt å utforske videre hvilke forklaringsfaktorer som kan belyse forskjellene i gjennomføringsgraden på bachelorprogram på HF, SV og MN.

Høsten 2020 vil disse resultatene følges opp gjennom spørreundersøkelser som skal forsøke å finne ut mer og hvorfor tiltak kan ha ulike effekt innenfor ulike fag, og/eller om det er andre

faktorer som kan forklare slike forskjeller. I den forbindelse er det satt ned en bredt sammensatt gruppe som skal vurdere behovet for nye analyser for å avdekke årsakssammenhenger og foreslå en tiltaksplan som bidrar til å bedre gjennomføringen.

18.08.2020/Svein Jarle Nymark/Eirik Dalheim/Christen Soleim (avd. dir.)